

Ekonom Vladimír Pikora: Jaký dopad bude mít koronavizová krize na ekonomiku?

- CZ24 News | 31. března 2020

ČESKO: Pár novinářských dotazů:

Jak se podle Vás bude situace vyvíjet? Bez práce se už ocitla spousta lidí a další jistě přibudou.

Zdá se, že ve všech nakažených zemích bude průběh krize podobný. Nejprve se vláda rozkoukává, zjišťuje, jak se vir šíří, následně se lekne, začne zavádět omezení, až postupně ekonomika přejde do zimního spánku. Mnoho výroby ustane, obchody se zavřou a dělá se jen to nejnezbednější. To trvá několik týdnů. Následně jsou omezení změkčována a ekonomika se vrací do „normálních“ kolejí ve smyslu, že se lidé vrací do práce. Mezitím je ale nakažena další ekonomika a další kontinent. Tady je vývoj o pár týdnů posunutý. Jenže tím, že najednou je jedna ekonomika schopna vyrábět, ale druhá není schopná odebrat zboží, trpí obě. Jedna sice méně, ale trpí také.

Navíc hrozí, že se bude nákaza vracet ve vlnách a kontinenty si ji budou mezi sebou pinkat. Zdá se tedy, že nepůjde jen o dva či tři měsíce. Představa, že po prudkém pádu přijde prudké oživení, je podle mě moc optimistická. Věc bude asi složitější.

Kdyby trval propad ekonomiky jen pár měsíců, tak než proběhnou výpovědní lhůty, bude ekonomika zase nastartovaná. Nezaměstnanost by proto nemusela moc vyskočit. Evropa není Amerika. Máme zde výraznou sociální ochranu. Nicméně pokud bude propad delší, a to je pravděpodobné, bude nárůst nezaměstnaných citelný. Kolik? To dnes neumíme říct. Nevíme ani, kdy půjdou děti zase do školy, natož abychom věděli, kdy se rozběhne výroba v továrnách.

Nesmíme ovšem zapomínat, že jsme měli v posledních letech velmi nízkou nezaměstnanost. I kdyby nám nezaměstnanost vyskočila na dvojnásobek, nebyla by to v mezinárodním porovnání žádná katastrofa. V únoru činila nezaměstnanost 3,0 %. Kdyby se vrátila na 6,0 %, byli bychom tam, kde jsme byli v zimě 2016. Můžeme se na nezaměstnanost dívat i jinak. V únoru činil průměrný počet uchazečů o jedno volné místo 0,65. Průměr od ledna 2010 přitom činí 8,0. Jinými slovy, trh práce se jen vrátí do normálního stavu. To, co jsme zde viděli v posledních dvou letech, nebylo normální.

Jaký dopad bude mít koronavizová krize na cestovní ruch a pohostinství? Tato odvětví přestala prakticky ze dne na den profitovat. A jak se to projeví v dalších odvětvích (pokud se to nějak projeví). Co dalšího může být zasaženo?

Bude to naprosto zdrcující. Restaurace sice stále mohou jídlo rozvážet, případně ho dávat s sebou skrze okénko, i tak ale jejich tržby dramaticky padají. To se už projevilo v prvních datech, která byla zveřejněna. Počet transakcí v restauracích uskutečněných stravenkovou kartou Ticket Restaurant společnosti Edenred v pondělí 16. března oproti běžnému pracovnímu dni klesl o 89 procent. Je vidět, že restaurace se snaží, prodat přes okénko 11 % obědů je výkon, ale to nejde vydržet dlouhodobě. Situace je pro gastroodvětví likvidační. Náklady sice během doby zavřených obchodů a restaurací částečně klesnou, ale nikterak dramaticky. Takto se možná ani nepodaří spotřebovat potraviny, které byly už naskladněny. Ztráty budou vysoké. Vlastně se jedná jen o spotřebování zásob a plynulý přechod k trvalému zavření.

Hostinští nemají rezervy, aby mohli dál platit nájem bez hostů. Při delším zavření provozů dojde k propouštění. Dnes přitom nikdo neví, jak dlouho budou restaurace zavřené. A jak se bude jíst v restauraci s rouškou? Mnoho otázek a žádné odpovědi. Zažíváme situaci, kterou jsme nikdy

nezažili.

Podle studie Institutu oceňování majetku Vysoké školy ekonomické se přitom roční tržby restaurací pohybují kolem 153 miliard korun. Pokud by uzavření restaurací trvalo pouze do 24. března, jak bylo původně rozhodnuto, pak by restaurace přišly zhruba o 3,5 mld. Kč. Pokud by musely prodávat jen přes okénko a rozvoz celý měsíc, přišly by o 11,3 mld. Kč. To už je neúnosně vysoká částka. Někteří odborníci přitom varují, že omezení mohou trvat měsíce a někteří varují i před úplným zákazem vycházení. Nikdo nezná budoucí scénář, a to ekonomice nepomáhá.

Pak je tu ještě jeden problém. Až restaurace otevřou, mnoho lidí se tam bude bát ještě nějaký čas chodit. Mohou je považovat za nebezpečné. Podobně na tom mohou být kadeřnictví a další služby.

Cestovní ruch na tom bude lépe v tom smyslu, že nyní není hlavní sezóna. Než se rozjede, mohou být restriktce ukončeny. Jenže opět: Z nejvyšších míst slyšíme varování, že by také mohlo být ještě opravdu mnoho měsíců omezeno cestování přes hranice. To by bylo naprosto likvidační. Neumím si to představit, ale to jsem si neuměl představit řadu opatření. Měl jsem malou představivost.

Gastroodvětní i cestovní ruch jsou ale nic v porovnání s automobilovým průmyslem. To je motor české ekonomiky. Tady je největší továrna zavřená a mnoho přidružených výrobců také. Nevíme, kdy budou otevřeny. Výhled není dobrý. Zatím se mluvilo o tom, že v roce 2020 kvůli pandemii poklesnou prodeje aut o 16 %. Já se bojím, že to bude více.

Spousta lidí se ocitne ve finančních potížích – problém s půjčkami, pojištěním. Některé banky se nestaví úplně kladně k odložení splátek.

Že budou mít lidé finanční potíže, je jasné. Budou je mít i firmy a také státy. Těch, kteří nebudou mít problémy, bude málo. Všichni budou natahovat ruku ke státu. Vlády budou mít brutální deficity státních rozpočtů. Výsledkem bude nárůst globálního zadlužení na nový historický rekord.

To, že se bankám nechce odkládat splátky, chápu. Samy s tím budou mít problémy, ale nakonec jim nic jiného nezbyde. Odkládání splátek bude ještě v pohodě. Horší bude, pokud se v ekonomice rozjede druhotná platební neschopnost. Proto očekávám, že bude aktivnější centrální banka. Ta zatím snižovala své úrokové sazby jen málo. Bude je muset snížit víc a bude se snažit dolévat likviditu na trh. Největším průšvihem by totiž bylo, kdyby si banky přestaly půjčovat mezi sebou. To by zastavilo bankovní sektor. Ten je páteří moderní ekonomiky. Dokud budou banky půjčovat, budou se řešení stále nacházet. U řady úvěrů se změní splátkový kalendář a půjde se dál. Někde pomůže překlenovací úvěr.

Hodně se mezi levicovými ekonomy mluví o škrtání dluhů. To není podle mě cesta. Škrtnutí dluhu je jen okradením věřitele. Ten příště buď už vůbec nepůjčí, nebo za horších podmínek.

- *Vladimír Pikora, FB*